

LUE TEHOKKAASTI

”Ajattele, ennen kuin puhut. Lue, ennen kuin ajattelet.”

– FRAN LEBOWITZ, AMERIKKALAINEN
KIRJAILIJA

Lähdekirjallisuuden ja tutkimusten lukeminen on tärkeä osa gradun tekemistä. Joudut myös gradun myötä todennäköisesti lukemaan enemmän kuin aiemmissa opiskelutöissäsi. Gradua tehdessä on oleellista, että oppii hahmottamaan suuria kokonaisuuksia nopeasti ja arvioimaan erilaisten tekstien hyödyllisyyttä oman työn näkökulmasta. Joudutkin gradua tehdessäsi tarkistamaan omaa tapaasi lukea. Tässä vaiheessa ei ole yksinkertaisesti mahdollista lukea kaikkea sinulle ehdotettua tai mielestäsi relevanttia kirjallisuutta hitaasti kantes-ta kanteen. Seuraavassa on esitetty ohjeita ja ehdotuksia, joiden avulla voit lukea hieman eri tavalla kuin aiemmin ja kyseenalaistaa suhdet-tasi kirjoitettuun materiaaliin.

Perinteinen, lineaarinen lukemisen tapa, jossa aloitamme kirjan tai artikkelin ensimmäisen varsinaisen tekstisivun ensimmäiseltä riviltä ja

etenemme hitaasti alusta loppuun, on todelli-suudessa hidas tapa lukea. Lisäksi se ei ole op-pimisen kannalta kovin tehokasta. Kun olem-me päässeet paksun kirjan loppuun, olemme jo unohtaneet, mitä alussa oli. Seuraavassa on eri-laisia ehdotuksia tavoista, joilla voit tehostaa lukemistasi. Ohjeita ei ole tarkoitettu ehdotto-maksi malliksi. Pikemminkin ne vain tarjoavat vaihtoehtoja oman lukemisen kehittämiseen ja monipuolistamiseen.

Aloittaessasi gradukirjallisuuteen perehtymi-sen ja jokaisen lukukerran aluksi sinun kannat-taa kiinnittää huomiota omaan asenteeseesi ja lukemisen ulkoisiin puitteisiin. Mieti, miten voisit pitää mielesi iloisena ja muutenkin posi-tiivisena. Kertaa myös omia tavoitteitasi sekä gradun tekemisen ja siten myös gradukirjali-suuden lukemisen etuja. Jos lukeminen tuntuu pakkopullalta, se ei tule sujumaan kovin hyvin.

Yksinkertainen tapa pitää mieli iloisena on lukea jossain miellyttävässä paikassa. Riippuu kokonaan itsestäsi, onko mukava paikka koti-

sohvasi, kirjasto, kahvila, uimaranta tai jokin muu paikka, jossa viihdyt ja jossa pystyt keskit-tymään. Kiinnitä huomiota myös lukuasentoo-si. Lukemiseen kuluu joskus aika paljon aikaa, ja hyvä asento edistää keskittymistä. On myös tärkeää muistaa pitää säännöllisesti taukoja ja venytellä tai liikkua muuten. Kun mieli ja keho pysyvät virkeinä, sujuu lukeminenkin hyvin.

Yksittäisen lähdekirjan tai -artikkelin luke-minen kannattaa aina aloittaa selailemalla luet-tava teksti läpi. Lue kirjan takakansiteksti ja kirjailijaesittely tai artikkelin mahdollinen tii-vistelmä. Kiinnitä erityistä huomiota sisälly-sluetteloon. Mitä kaikkea teos sisältää? Selaile kirja tai artikkeli läpi. Tässä vaiheessa selailu voi olla hyvin ylimalkaista, esimerkiksi kirjan kohdalla 20 sivua kerrallaan. Huomioi sivuilla olevat otsikot sekä kuvat ja kaaviot. Kiinnitä huomiota siihen, minkälaisia asiasanoja pistää silmään. Älä kuitenkaan tässä vaiheessa jää lu-kemaan sivuja. Yritä vain hahmottaa kokonai-suus. Minkälainen teksti sinulla on edessäsi?

Seuraavaksi kannattaa pohtia lukemiseen liittyviä tavoitteita. Mitä ajattelet kyseisen tekstin lukemisella saavuttavasi? Mitä hyötyä tekstistä on sinun gradusi näkökulmasta? Mitä haluat siitä oppia? Kannattaako kyseistä kirjaa tai artikkelia ylipäättään lukea? Olisiko jokin toinen teksti hyödyllisempi tässä vaiheessa graduntekoa? Kuinka hyvin ja perusteellisesti teksti kannattaa lukea? Tarvitsetko tekstistä karkean yleiskäsityksen, jotta voit viitata siihen yleisellä tasolla? Onko kirja keskeinen lähteesi, ja tarvitsetko siitä perusteellisen kokonaiskuvan? Etsitkö siitä vain jotain pientä yksityiskohtaa tai tietoa, johon voit viitata? Kuinka paljon aikaa sinulla on käytettävissäsi? Nämä ovat kaikki tärkeitä kysymyksiä, ja siksi niiden pohtimiseen kannattaa käyttää hieman aikaa. Kun olet vastannut näihin kysymyksiin, sinulla on jo paljon selkeämpi käsitys siitä, miten sinun tulee edetä.

Gradua kirjoittaessasi on kaikkein tärkeintä lukea taloudellisesti. On oleellista valita juuri oikeat kirjat ja artikkelit luettaviksi ja lisäksi

näistä teksteistä oikeat kohdat. Oleellista on myös koko ajan muistaa, että päätehtäväsi on kirjoittaa tekstiä. Lukeminen itsessään ei edistä tuota tavoitetta, ja se voi jopa häiritä sitä. Lukeminen ja tutkiminen ovat kaiteet, joihin tukeudut, kun kirjoittamisen askeleet alkavat tuntua raskailta tai vaikeilta. Pidä siis koko ajan mielessäsi oma gradutekstisi ja kysy koko ajan itseltäsi: ”Miten voin hyödyntää juuri tämän luettavan kirjan tai artikkelin gradutekstin tuottamisessa?”

Koska kirjoittaminen on päätehtäväsi, on tärkeää tehdä myös koko ajan muistiinpanoja lukemastasi. Muistiinpanojen tekeminen hidastaa lukemista mutta nopeuttaa ymmärtämistä. Muistiinpanotekniikkasi voi olla aivan yksinkertainenkin: joskus riittää, että merkitset ylös niiden sivujen numerot, joissa on jotain gradusi kannalta tärkeää. Näin voit jälkepäin nopeasti palata keskeisiin kohtiin.

Vaikka suuri osa gradua varten lukemisesta on ehkäpä selailua ja relevanttien tekstikatkel-

mien lukemista, joitain tekstejä joudut todennäköisesti lukemaan myös tarkemmin. Tällaisia tarkemmin luettavia tekstejä saattavat olla esimerkiksi keskeiset gradusi teoriataustaa tai tutkimusmenetelmää esittelevät kirjat. Jos päätät lukea tietyn kirjan tai artikkelin huolellisesti kokonaan, noudata seuraavia ohjeita.

Käytä uudemman kerran aikaa tekstin selailuun ja silmäilyyn. Tällä kertaa voit olla kuitenkin perusteellisempi. Voit esimerkiksi silmäillä kirjan nopeasti läpi siten, että käytät vain muutaman sekunnin jokaiseen sivuun. Käyt siis koko kirjan läpi nopeasti selailen. Kiinnitä huomiota uudestaan otsikoihin, asiasanoihin ja tärkeiltä tuntuviin tekstikatkelmiin.

Laita nyt teksti pois. Mieti niitä asioita, joita teksti sisälsi. Mikä niissä on oleellista? Mikä herätti kiinnostuksesi? Esitä tekstille nyt kysymyksiä, mutta älä yritä vielä vastata niihin. Kysymykset voivat liittyä löytämiisi asiasanoihin. Mitä ne tarkoittavat? Ne voivat liittyä kirjan tai artikkelin teemoihin. Mikä on oleellista koko

teoksessa? Kysymykset voivat koskea graduusi liittyviä omia erityistarpeitasi. Mitä voisit kirjasta oppia? Miten voit hyödyntää tekstiä juuri graduusi tekemisessä? Voit esimerkiksi kirjata näitä kysymyksiä paperille, mutta älä siis yritä vastata niihin. Kysymysten on tarkoitus ruokkia omaa kiinnostustasi ja edistää oppimista.

Lukemisen ensimmäinen vaihe on nyt ohi. Voi olla, että se riittää. Kirja tai artikkeli ei ehkä ollut sinulle erityisen tärkeä. Voit siis lopettaa lukemisen tähän. Toisaalta voi olla, että teksti oli graduusi näkökulmasta hyvin tärkeä ja sinun on syytä lukea se erittäin hyvin. Jätä teksti hautumaan mieleesi ja pidä taukoa. Tee jotain muuta tai nuku yön yli. Tarkoituksena on antaa omalle prosessoinnillesi tilaa.

Kun olet valmis jatkamaan, seuraa lukemisen kaikkein aikaavievin vaihe. Kertaa tekstille esittämiäsi kysymykset. Jos todella on niin, että sinun tulee lukea kirja huolellisesti kokonaan, tee se tässä vaiheessa. Lue teksti alusta loppuun. Älä jää kuitenkaan jumittamaan yksittäi-

seen tekstikatkelmaan vaan etene rivakasti ja määrätietoisesti. Keskity niihin katkelmiin, jotka tuntuvat kaikkein tärkeimmiltä. Vähemmän tärkeät voit silmäillä nopeasti. Yritä hahmottaa, mikä tekstissä on kaikkein olennaisinta ja graduusi näkökulmasta tärkeintä.

Erittäin tehokas tapa hahmottaa jonkin tekstin sisältö on tehdä siitä miellekartta eli mind map. Sitä tehdessäsi joudut miettimään, mikä tekstissä on olennaista ja miten asiat liittyvät toisiinsa. Jos sinun pitää gradua tehdessäsi lukea useita kirjoja, tee niistä kaikista yksi yhteinen, massiivinen miellekartta. Näin pystyt hahmottamaan, mikä kirjoissa oli oleellista ja esimerkiksi minkä asioiden suhteen kirjat erosivat toisistaan. Miellekartta voi toimia pohjana myös oman graduusi kirjoittamiselle tai auttaa sinua hahmottamaan graduusi rakennetta.

Edellä esitellyssä lukemisen tavassa on ensinnäkin tärkeää, että seuraat omaa intuitiotasi suhteen, mitä tekstejä sinun tulee lukea. Maailma on kirjoja ja artikkeleita täynnä, etkä

ehdi lukea niitä kaikkia. Mitä sinun tulee lukea juuri nyt omiin tarpeisiisi, graduusi varten? Tärkeää on myös yrittää aktiivisesti ruokkia omaa innostustaan. Muun muassa tavoitteiden miettiminen, työ- ja lukutapojen vaihtelevuus sekä ulkoisten puitteiden huomioiminen auttavat motivaation lisäämisessä ja innostuksen herättämisessä. On tärkeää huomioida myös, että aivan kuten kirjoittaminen myös lukeminen voi koostua monesta vaiheesta. Ensin luodaan käsitys tekstistä ja tarkennetaan tavoitteita. Sen jälkeen yritetään saada yleiskuva kirjan tai artikkelin teemoista. Tämän jälkeen kirjasta etsitään graduusi tarvittavat asiat. Jos taas kirja tai artikkeli on tarpeen lukea kokonaan, tämä tehdään lopuksi huolellisesti tietoa jäsenellen. On myös hyödyllistä jättää aikaa luetun prosessointiin, hautumiseen.

Lukea voi hyvin monella tavalla. Sinä itse päätät, mikä tapa kullakin kerralla on tarpeen. Jos luet romaania siitä saamasi nautinnon takia, voit lukea sitä niin hitaasti ja perusteelli-

sesti kuin haluat. Jos sinun pitää hallita hyvin jokin yksittäinen gradusi kannalta keskeinen lähde, luet sen tietenkin perusteellisesti, ehkäpä useampaan kertaan. Jos taas sinun on nopeasti saatava yleiskuva yksittäisestä tekstistä tai suuresta määrästä tekstiä, et yksinkertaisesti voi eikä sinun kannata lukea sanasta sanaan, sivusta sivuun.

Myös se vaikuttaa lukutapaasi, minkälaista tekstiä olet lukemassa. Jos teksti on vaikea, sisältää paljon sinulle uutta tietoa tai on esimerkiksi vieraskielinen, joudut todennäköisesti lukemaan sitä perusteellisesti ja hitaasti. Jos taas kirja on tuttua tietoa tai helppo, voit silmäillä sen nopeasti läpi. Nopea lukeminen voi tuntua ylimalkaiselta, ja siinä on tietysti omat vaaransa. Vaaransa on kuitenkin myös hitaassa lukemisessa. Oleellista on, että ymmärrät, mitä olet tekemässä.

Joskus sanotaan, että tekstin voi ymmärtää usealla eri tasolla. Voimme ymmärtää tekstin ensinnäkin tekstikatkelmien tasolla. Näin ta-

pahtuu silloin, kun muistamme yksittäisiä katkelmia tai sitaatteja kirjasta. Toisaalta voimme ymmärtää tekstin sen rakenteen tasolla, hahmottaen esimerkiksi, mitä alussa, keskellä ja lopussa käsiteltiin. Tästä erillinen taso on sisällön taso. Tällöin ymmärrämme, mitä teksti sisältää ja käsittelee. Edellisistä yhä erillinen taso on niin sanottu maailmantiedon taso. Tällöin ymmärrämme sen, miten tekstin käsittelemät asiat liittyvät ympärillämme olevaan maailmaan ja muuhun oppimaamme. Maailmantiedon taso on korkein tässä mainituista ymmärtämisen tasoista.

Perinteisessä, lineaarisessa lukemisessa etenemme usein niin, että lukemalla tekstikatkelmia yritämme ensin hahmottaa rakenteen ja sitten sisällön. Lopulta, ehkä vasta koko tekstin luettuamme yritämme parhaamme mukaan yhdistää lukemamme ennestään osaamaamme. Tehokkaampi tapa lukea etenee juuri päinvastoin. Yritämme ensin pohtia, miten kirja tai artikkeli liittyy jo tietämäämme ja mitä siltä ha-

luamme. Tämän jälkeen yritämme hahmottaa tekstin kokonaisrakenteen ja keskeisen sisällön. Kun olemme tässä onnistuneet, voimme lukea tekstikatkelmia tarpeen ja vaatimusten mukaan. Tällainen lukeminen on nopeampaa kuin lineaarinen lukeminen, ja opimme myös tehokkaammin. Lisäksi meillä voi olla suorastaan hauskaa.

Svinhufvud, K. 2015. Gradutakuu.
Helsinki: Art House.

s. 234-246 (e-kirja)

